

HandläggareEleanor Freud
Telefon: 0850828299**Till**

Kulturnämnden

Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Kontorsyttrande över remiss från kommunstyrelsen

Sammanfattning

Stadsarkivet har av kommunstyrelsen mottagit en remiss gällande promemorian *Fler verktyg inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (DS 2023:15).

Förslagen som berör arkivmyndigheten presenteras och analyseras i kapitel 10: *Gallring och sökbarhet av handlingar som rör barn*.

Promemorian analyserar bland annat om gallringsbestämmelserna gällande handlingar i barnakter bör ändras samt överväger om sekretesstiden i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska förlängas för dessa handlingar. Vidare analyseras behovet och lämpligheten av att införa en särskild gallringsfrist vad avser anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning.

Remissens förslag:

- När en anmälan om oro inkommer till en socialnämnd bör en barnakt skapas om en sådan inte redan finns för barnet. Att en anmälan om oro för barn alltid blir en del av en barnakt innebär vidare att socialnämnden inte behöver ta ställning till om handlingen ska registreras enligt 5 kap. 1 § OSL, eftersom handlingar som blir en del av en personakt inte behöver registreras.
- Handlingar i en barnakt bör överlämnas till en arkivmyndighet först när barnet har fyllt 18 år.
- Vissa handlingar i en barnakt inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse utgör ett godtagbart intrång i den enskildes personliga integritet. Förslaget kan bidra till att allmänhetens förtroende för socialtjänsterna vidmakthålls och stärks ytterligare.
- Längre gallringsfrist införs för vissa handlingar i barnakter innebärande att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Förslaget innebär att vissa handlingar kommer att sparas längre tid än i dag.

- Längre gallringsfrister för vissa handlingar i barnakter innebär också att Sveriges reglering på området närmar sig de regler om gallringsfrister som finns i andra nordiska länder för motsvarande handlingar.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Stadsarkivet föreslår att:

- Leveranser till arkivmyndighet bör ske även fortsättningsvis när barnet har fyllt 23 år och inte 18 år.
- Orosanmälningar som inte leder till barnakt bör registreras. Barnakt skapas endast när en utredning påbörjas.
- Orosanmälningsregistret bör gallras efter 5 år.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet socialdepartementets promemoria - Fler verktyg inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn för yttrande senast den 3 oktober 2023.

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Bromma, Skarpnäck och Järva stadsdelsnämnd. Stockholms stadsarkiv har begärt in remissen och möjlighet att yttra sig i frågan då remissen föreslagna beslut påverkar Stadsarkivets arbete när det gäller förberedelser inför leverans, vård, registervård, tillsyn, förvaring m.m.

Uppdraget syftar till att utreda frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn med utgångspunkt i tidigare författningsförslag som Socialstyrelsen har lämnat i rapporten *Att göra anmälningar som gäller barn sökbara Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling*. Uppdraget har sin utgångspunkt i barnets rättigheter och vikten av att betrakta och bemöta barn som egna rättighetsbärare samt om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.

Utredningen presenterar 18 förslag på lagändringar bland annat förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 40 kap. 7 § Anmälan om oro för barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Arkiv och informationsförsörjning.

Stadsarkivets synpunkter och förslag

Stadsarkivet, med stöd av *Arkivlagen* (1990:782) och *Arkivregler för Stockholms stad* (Kfs 2015:27), övergripande princip är att endast ta emot bevarandehandlingar. Gallring ska ske av Stadens verksamheter och leverans till stadsarkivet är möjlig endast när verksamheterna inte är i behov av informationen samt att den är strukturerad och förtecknad. (Arkivlagen 6 §)

Hantering av dokumentationen i akterna, dvs. bevarande eller gallringsfrist

En aktiv akt innehåller många olika handlingstyper vars hantering varierar. Vissa handlingar bevaras medan andra har varierande gallringsfrister. Idag sköts hanteringen av verksamheterna och akten levereras till arkivmyndigheten endast i bevarandesyfte eftersom arkivmyndigheten inte tar emot gallringbara akter eller information som behöver gallras. Stadsarkivet tycker att hanteringen av dokumentationen i akterna, dvs. bevarande eller gallringsfrist borde förtydligas.

Remissen föreslår 60 års gallring. I Arkivlagen 4 § nämns att: *Varje myndighet skall svara för vården av sitt arkiv*

Arkivmyndigheten uppdrag är att vårda och tillhandahålla handlingar som ska bevaras. Det är också det verksamheten är dimensionerad efter, både vad gäller lokaler och övriga resurser.

En 60-årig gallringsfrist medför kostnadsökningar, och i förslaget analyseras också de ekonomiska konsekvenserna av förslaget för kommunerna med fokus på kostnader för förvarande av analoga handlingar. Stadsarkivet vill i det sammanhanget betona att arkivvård av digitala handlingar och system är kostnadsdrivande. Det är problematiskt och riskabelt att hantera digitalt material i aktiva system i 60 år. Autenticitet och kvalitet ska kunna bibehållas. För att förverkliga en 60-års gallringsfrist krävs ytterligare resurser antingen på arkivmyndigheten eller i stadens verksamheter samt troligen rutiner och kompetensförstärkning för att flytta information till andra lagringsytor än de verksamhetssystem som de genereras från ursprungligen.

Om beslutet av 60 års gallringsfrist genomförs behöver ansvaret för informationen tydliggöras. Rutiner för hanteringen av dessa akter måste regleras. Stadsarkivet behöver ta ställning till långtidsbevarande och behöver kostnadstäckning för vården av både de analoga och digitala handlingarna.

Leveranser till arkivmyndighet bör ske när barnet har fyllt 23 år och inte 18 år.

Frågan om när själva överlämnandet ska ske från en socialnämnd till en arkivmyndighet kan vara av betydelse.

I dag överlämnas socialnämndens arkiv efter överenskommelse med arkivmyndigheten. I remissen påpekas att det inte finns någon lag som reglerar tidpunkt för leverans och att de inte heller föreslår en sådan ny lag. Tidpunkten för överlämnande är alltså inte reglerat i lag utan det är upp till socialnämnderna att själva avgöra när det ska ske.

Förslaget nämner att ett överlämnande bör aktualiseras först när barnet fyllt 18. Stadsarkivet tolkar detta som att nuvarande modell för leveransöverenskommelser kan bibehållas, dvs. leverans efter 23-årsdagen. Verksamheterna behöver den tiden för att själv kunna återsöka information, strukturera och slutförteckna samt gallra handlingar vid behov.

Stadsarkivets bedömning är att överlämnande inte bör ske under den tid som socialnämnderna kan komma att ha behov av handlingarna. Ett sådant potentiellt behov av handlingarna kan finnas fram till dess barnet fyller 18 år. Ett överlämnande bör därför aktualiseras först när barnet har fyllt 18 år. Eftersom frågan om överlämnande i dag inte regleras i lag finns det emellertid inte skäl att nu föreslå någon sådan reglering.

Orosanmälningar som inte leder till barnakt bör registreras. Barnakt skapas endast när en omfattande utredning påbörjas. Oroanmälningsregistret bör gallras efter 5 år.

Stadsarkivet anser att orosanmälningar som inte leder till att barnakt skapas ska registreras och gallras efter 5 år. Detta för att ge möjlighet att följa upp men också att skydda barnet om anmälningarna inte leder till utredningar. Stadsarkivet föreslår att en barnakt skapas endast när en utredning startar.

Enligt Stockholms stads 2021 års socialtjänstrapport inkom totalt 6 412 orosanmälningar som inte ledde till någon utredning. Beroende på storlek på socialnämnd så kommer detta innebära ungefär 200-800 upprättade barnakter ytterligare per år per socialnämnd.

Dagens hantering av orosanmälningar är att dessa är gallringsbara efter 5 år. Remissen föreslår gallringsfrist på 60 år.

Stadsarkivet synpunkter på detta förslag är:

- Akter rörande individer där ingen utredning inleds skulle bli bevarandematerial för personer födda dag 5/15/25. Det kan innebära ett integritetsproblem att personer som inte omfattas av en utredning ingår i de handlingar som ska bevaras för all framtid.
- Mängden bevarandeaakter som levereras till Stadsarkivet kommer att fördubblas. Detta gäller både analogt och digitalt information vilket medför ekonomiska konsekvenser avseende ökade kostnader för analog och digital förvaring, vård och gallring liksom för etablerande av rutiner och teknik för gallringen.
- Frågan om informationsäggande och ansvar kommer att ställa höga krav på socialtjänsten och på arkivmyndigheter att bevaka och efterleva reglerna.

Som remissen nämner har flera kommuner gallringsfrist på register av orosanmälningar endast på 2-3 år. Stadsarkivet undrar om det är motiverat att långtidsbevara uppgifterna så länge som 60 år.

När det gäller ekonomiska konsekvenser menas i förslaget att en 60 års gallringsfrist i längden är mer kostnadseffektiv.

”Vad gäller kostnaderna för förvaring av fler handlingar hos en arkivmyndighet är det av betydelse att flera kommuner i dag anslutit sig eller inom kort kommer att ansluta sig till ett s.k. e-arkiv. På sikt kommer detta förslag därmed inte innebära några ökade arkiveringskostnader.”

Stadsarkivet vill åter understryka att lagring i e-arkiv medför stora kostnader och att den digitala lagringen och vården av de digitala handlingarna riskerar att driva fram kraftigt ökade kostnader. Det är därför angeläget med en ekonomisk konsekvensbeskrivning där höjd tas för de kostnaderna för det digitalt långtidsbevarande av både handlingar och system.

Lennart Ploom
Stadsarkivarie
Stockholms stadsarkiv